



stvima franjevacu u Širokom Brijegu te ratnim uhićenima na Kočevskom Rogu. Knjiga *11. dalmatinska brigada* Milana Rake i Slavka Družićanića, izdana u Splitu 1987., donosi niz nepoznatih i zanimljivih pojedinosti o toj partizanskoj postrojbi.

Dvije su podrobnosti posebno zanimljive:

- odabir političkih kadrova u vlasti iz redova 11. dalmatinske brigade i utjecaj koji se proteže do današnjih dana;
- brojni ratni zločini i pokolji nad ženama, djecom, svećenicima i općenito civilima, kao i razoružanim i uhićenim vojnicima.

Između ostaloga, jedan od zanimljivijih dijelova knjige popis pripadnika te partizanske postrojbe i njihov utjecaj na kasniji politički život Jugoslavije, a i današnje Hrvatske, koji je bio više nego velik. Kontroverze koje se vežu uz tu partizansku postrojbu osobito su brojni zločini počinjeni na mjestima gdje je ta postrojba bila prisutna. Masovni pokolj tisuća civila i vojnika nakon završetka Drugoga svjetskog rata u Kočevskom Rogu u Sloveniji, kao i masovno ubijanje svećenika i redovnika u samostanu Široki Brijeg, samo su najpoznatiji slučajevi koji se stavljaju na teret te brigade i njezinih vojnika.

O zločinima su posebno značajno svjedočanstvo u novije vrijeme dali Ivan Gugić i Ivan Marinović, korčulanski partizani i pripadnici 3. satnije 3. bojne 11. dalmatinske brigade. Time su iskazali veliku građansku i ljudsku hrabrost te poštenje, jer je ova tema tabuizirana zastrašivanjem čak do današnjih dana. Pokajničko priznanje prije smrti o zločinima 11. dalmatinske brigade dao je i njezin pripadnik, partizanski major Simo Dubajić. Hrvatska ga javnost više pamti kao jednog od vođa i organizatora četničke pobune u Dalmaciji prije i za vrijeme Domovinskog rata.

## Tko su bili pripadnici 11. dalmatinske brigade?

Otac predsjednika RH Ive Josipovića, Ante Josipović, bio je jedan od prvih pripadnika malog partizanskog odreda u makarskom zaleđu. Prema njegovoj tvrdnji, još je 1942. iz rodne Baške Vode otišao u tada ilegalni partizanski odred na Biokovo, iz kojega je 1943. osnovana poznata Biokovska brigada. Ona je poslije prerasla u poznatu (i zloglasnu) 11. dalmatinsku brigadu u sastavu 26. partizanske divizije.

U prvim danima rata Ante Josipović bio je jedan od čelnih ljudi Saveza komunista omladine Jugoslavije (SKOJ-a) na području Makarske, da bi kasnije postao predsjednik i član Narodnooslobodilačkog odbora (NO) za općinu Makarska, sekretar Općinskog komiteta SKOJ-a i član Općinskog komiteta Komunističke partije Jugoslavije (KPJ) za Makarsku. To su dužnosti Ante Josipovića koje je obnašao do odlaska u izbjeglički logor u El Shattu, gdje je sve do kraja rata obnašao dužnost sekretara SKOJ-a i člana Komiteta KPJ za zbjeg.

Na vrhuncu poratne političke karijere Ante Josipović obavljao je visoku dužnost člana Izvršnog komiteta Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske (CK SKH) što je bila jedna od najviših pozicija u komunističkoj Hrvatskoj. Tamo je postavljen upravo u vrijeme obračuna rigidnog komunizma s progresivnim i naprednim hrvatskim pokretom poznatijim kao Hrvatsko proljeće.

I današnja ministrica vanjskih poslova, Vesna Pusić, imala je bliskog člana obitelji u 11. dalmatinskoj brigadi. Višnja Pusić, rođena Ande-

linović, majka je Vesne Pusić i sestra Vuka Anđelinovića, uglednog člana 11. dalmatinske brigade, pripadnika

**Mnogi poznati komunisti pripadali su XI. dalmatinskoj brigadi: Ante Josipović, Vuk Anđelinović, Adolf Dragičević, Branko Kadijević, Milka Planinc, Simo Dubajić... Njihovi potomci i potomci drugih članove ove zloglasne brigade zauzimaju visoke položaje i u današnjem hrvatskom društvu.**

II. bataljuna te zloglasne postrojbe. Zanimljivo je da je obitelj Anđelinović s majčine strane dala još nekoliko politički značajnih i kontroverznih osoba u hrvatskom političkom životu. Vesnin djed Dan-ko Anđelinović, prema Zborniku

*dokumenata NOB-a u Dalmaciji* (Split, 1982.), bio je jedan od bliskih suradnika Ilije Trifunovića Birčanina, četničkog vojvode i zapovjednika svih četničkih snaga na području talijanske zone NDH. Na taj ga je položaj osobno postavio zloglasni Draža Mihajlović. Grgo Anđelinović, djedov brat, bio je šef policije u Zagrebu 1918. kada je osobno naredio da se puca s krovova zgrada na Jelačićevu trgu na okupljene koji su prosvjedovali protiv srpskog kralja Petra i ulaska Hrvatske u kraljevsku Jugoslaviju. U tom masakru na središnjem trgu glavnog hrvatskog grada ubijeno je 13 zagrebačkih domoljuba, o čemu danas svjedoči i spomen-ploča na ulazu u Jurišićevu ulicu.

Pripadnik 11. dalmatinske brigade bio je i pokojni akademik Adolf Dragičević, ugledni član HNS-a, bliski prijatelj Stipe Mesića i Vesne Pusić, a koji je u borbama za Mostar ostao bez potkoljenice. Svojedobno se kandidirao za predsjednika HAZU-a i imao jake političke veze u vrhu hrvatske politike.

Branko Kadijević, rođeni brat ratnog zločinca i zapovjednika komunističke JNA u vrijeme agresije na Hrvatsku Veljka Kadijevića, obnašao je značajne funkcije u toj brigadi. Njegov brat, general zločinačke JNA Veljko Kadijević, bio je pripadnik obavještajne službe 26. di-



Na Širokom Brijegu komunisti su pobili zatečene hercegovačke franjevce i obeščastili samostansku crkvu

vizije pod koju je spadala 11. dalmatinska brigada.

Za gušenje Hrvatskog proljeća vezana je i Milka Planinc, rođena Malada, tvrdokorna jugoslavenska komunistica i praktički predsjednica Jugoslavije četiri godine poslije Titove smrti. Na čelnu poziciju predsjednice CK SKH dolazi 1972. s namjerom da se obračuna s »proljećarima« i hrvatskim slobodarskim pokretom. Tako je postala osoba od najveće važnosti i utjecaja u Hrvatskoj. U isto vrijeme Ante Josipović, koji Milku Planinc poznaje iz vremena kad su zajedno bili u 11. dalmatinskoj brigadi, postaje visokopozicionirani član te iste Komunističke partije. Bilo je to vrijeme velikih progona svih naprednih i slobodnomislećih ljudi.

Zajedno s Antom Josipovićem članom Izvršnog komiteta CK SKH postaje i pokojni premijer Ivica Račan. Da je Izvršni komitet CK SKH bio najviše tijelo koje je odlučivalo o svemu, svjedoči podatak da je sjednici Komiteta u to vrijeme znao osobno nazočiti jugoslavenski predsjednik Josip Broz Tito.

Simo Dubajić, partizanski major, bio je također član 11. dalmatinske brigade. U svojoj knjizi *Život, greh i*

*kajanje – od Kistanja do Kočevskog roga*, objavljenoj 2006., prije njegove smrti, priznao je sudjelovanje u masovnim pokoljima nakon rata. U svezi zločina pokajnik Dubajić spominjao je niz uglednih imena iz razdoblja komunizma kao što su Đoko Jovanić, Rade Bulat i mnogi drugi.

### Pohvale zločinačkoj 11. dalmatinskoj brigadi

Unatoč svjedočanstvima sudionika pokolja, pripadnika 11. dalmatinske brigade, priča o toj zloglasnoj jedinici još nije dobila svršetak. Tu je zloglasnu postrojbu od samog početka pratio glas da je »zločinačka«, što naročito pamti pučanstvo Vrgorca. Naime, kada je taj odred ušao u Vrgorac 1942., ubijeno je trideset troje nevinih mještana. To je bio prvi masovni pokolj civila u Dalmaciji, koji je napravio upravo Biokovski odred, iz kojeg je poslije nastala 11. dalmatinska brigada.

Nakon Drugoga svjetskog rata 11. dalmatinska je brigada dala mnoge značajne političke djelatnike koji su, nagrađeni za svoju »poslušnost i vjernost« Komunističkoj partiji, na položajima ostali sve do Domo-

vinskog rata. Oni su bitno utjecali na politički život Hrvatske. Neki od njih, kao Srećko Freundlich, otac bivše saborske zastupnice i dopredsjednice HDZ-a Maje Freundlich, distancirao se od »krvave komunističke politike« i kao takav maknut iz javnoga života. Iako je bio urednik najznačajnijih hrvatskih novina *Vjesnik u srijedu*, zbog pisanja u korist »proljećara« smijenjen je i udaljen iz javnoga života sa

zabranom djelovanja.

Nasuprot takvu primjeru u hrvatskom se javnom životu još uvijek mogu čuti pohvale o postignućima pripadnika zloglasne 11. dalmatinske brigade, najčešće pod maskom antifašizma. Time se pokušava opravdati zločinačko djelovanje njezinih vojnika, osobito u razdoblju nakon svršetka rata. Uz to, javnost se opravdano pita utječu li značajno te (do)nedavne političke dobro umrežene veze i značajni položaji u društvu pripadnika 11. dalmatinske brigade, i ne samo te, u znatnoj mjeri preko njihove djece, nećaka, rođaka i obiteljskoga okružja, na kreiranje političke svakodnevice u Hrvatskoj.

Hrvatski su saborski zastupnici 2006. usvojili *Deklaraciju o osudi zločina počinjenih tijekom totalitarnog komunističkog poretka u Hrvatskoj 1945. – 1990.* Vijeće Europe je Rezolucijom 1481 osudilo zločine totalitarnih, komunističkih režima. Hrvatska javnost ima pravo saznati cijelu istinu o zločinima počinjenima tijekom komunizma, ma tko da je u te zločine bio uključen. Obitelji mnogih ubijenih i danas, 2014., još nisu dočekale pravdu. ✍



## Dekret pape Urbana VIII.

*U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudes« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.*

## STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva  
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, VIII., 1 (14),  
Široki Brijeg, 2015., siječanj – lipanj, 2015.

Glavni i odgovorni urednik:  
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:  
Zdenka Leženić

Adresa:  
BiH: Kard. Stepinca 14,  
88220 Široki Brijeg  
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:  
tel.: (039) 700-325  
faks: (039) 700-326  
e-pošta: [mostar@pobijeni.info](mailto:mostar@pobijeni.info)  
internet: [www.pobijeni.info](http://www.pobijeni.info)

Grafički prijelom i tisak:  
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:  
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala [pobijeni.info](http://pobijeni.info) u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:  
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;  
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):  
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;  
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada  
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

- poštanskom uputnicom
- UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 3381602276649744  
devizni račun (inozemstvo):  
IBAN: BA393381604876650839  
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

## RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić



**D**ragi čitatelji!

Naizgled je prošlo tako mnogo vremena otkada su komunisti željeznom metlom počistili krajeve kojima su prošli i nad kojima su zavladaali. Ipak, sve je još, na žalost, svježije i utječe na naše živote. Kad čovjek o svemu razmisli, onda zaključuje da je to zbog toga što se dotični ni dandanas nisu pokajali za svoja počinjena zlodjela. Umjesto toga oni govore o zastranjivanjima. Da ne bi! Hrvatska današnja historiografija sve više i više razotkriva to prikrivanje. Komunistička zločinačka ideologija i želimo li naprijed, trebamo se osloboditi njegovih naslaga. Jasno i bez ikakvih govornih smicalica.

Hercegovačka franjevačka provincija, odnosno Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«, nema, stalno to naglašavamo, zadatak tražiti ubojice i ispravljati povijesni govor, nego među svojim ubijenim članovima pronalaziti tragove mučeništva. I to neumorno činimo, iz dana u dan. Ove godine obilježavamo 70. obljetnicu nepravedna, ničim zaslužena, ubojstva naše braće. Program obilježavanja protegnut ćemo kroz čitavu godinu i uz Božju pomoć nadamo se da će biti bogat ili primjeren, kako hoćemo. U sve spada i obilježavanje žrtvoslovnih mjesta. To je glede vanjskoga očitovanja. Što je s onim nutarnjim? Na to svatko od nas treba odgovoriti. U tom nesretnom Drugom svjetskom ratu ginuli su ne samo hercegovački franjevci nego i mnogobrojan puk Božji. Prisjetimo se svega toga u

svojim srcima i nastojmo osloboditi svoju dušu za istinsku slobodu. Nju nam nije darovao nikakav komunizam ili antifaziizam, kako sada vole govoriti, nju nam je darovao Bog preko krunice obješene o vratu naših bojovnika u Domovinskom ratu.

Dok pišem sve ovo, čitam što je kroz nekoliko zadnjih mjeseci Ministarstvo, nekada hrvatskih, branitelja, kojemu je pripojen Ured za istraživanje komunističkih zločina, uradilo glede žrtava iz Drugoga svjetskog rata i poraća. Osobno je to pismo i pitam se zbog čega o svemu nisam saznao iz medija koje redovno pratim? Očito im to ne odgovara. Moraju nešto raditi pa kad je tako, neka se o svemu što manje čuje. Zbog svega nema ni govora o pokopu tih žrtava. Vjerojatno se, kao u primjeru Sinca i Vrgorca, sve radi na brzinu i bez nazočnosti svećenika i javnosti. Na njihovu žalost sada ne mogu reći da nisu znali ili da sve rade stručno i po zakonu. U ljetošnjem broju *Hrvatske vjernosti* perom stručne osobe objašnjeno je koji bi se postupak pri tome trebao primijeniti. A njima je teško pročitati te dvije stranice??!

Odgovorani je posao istraživati samo jednu žrtvu, a kamoli njih nekoliko stotina tisuća. Ali je i častan te to netko mora učiniti. Pomognimo koliko možemo i molimo se da uključeni u taj rad smognu snage sve obaviti kako treba. Bog i žrtve bit će nam zahvalni.

Mir i dobro!

## IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Pobijeni	38
Podsjetnik	18	Djela pobijenih	44
Povijesne okolnosti	24	Odjek u umjetnosti	47
Povjerenstva	27	Nagradni natječaj	48
Stratišta	28	Razgovor	52
Istraživanja	30	Podlistak	57
Glas o mučeništvu	33		